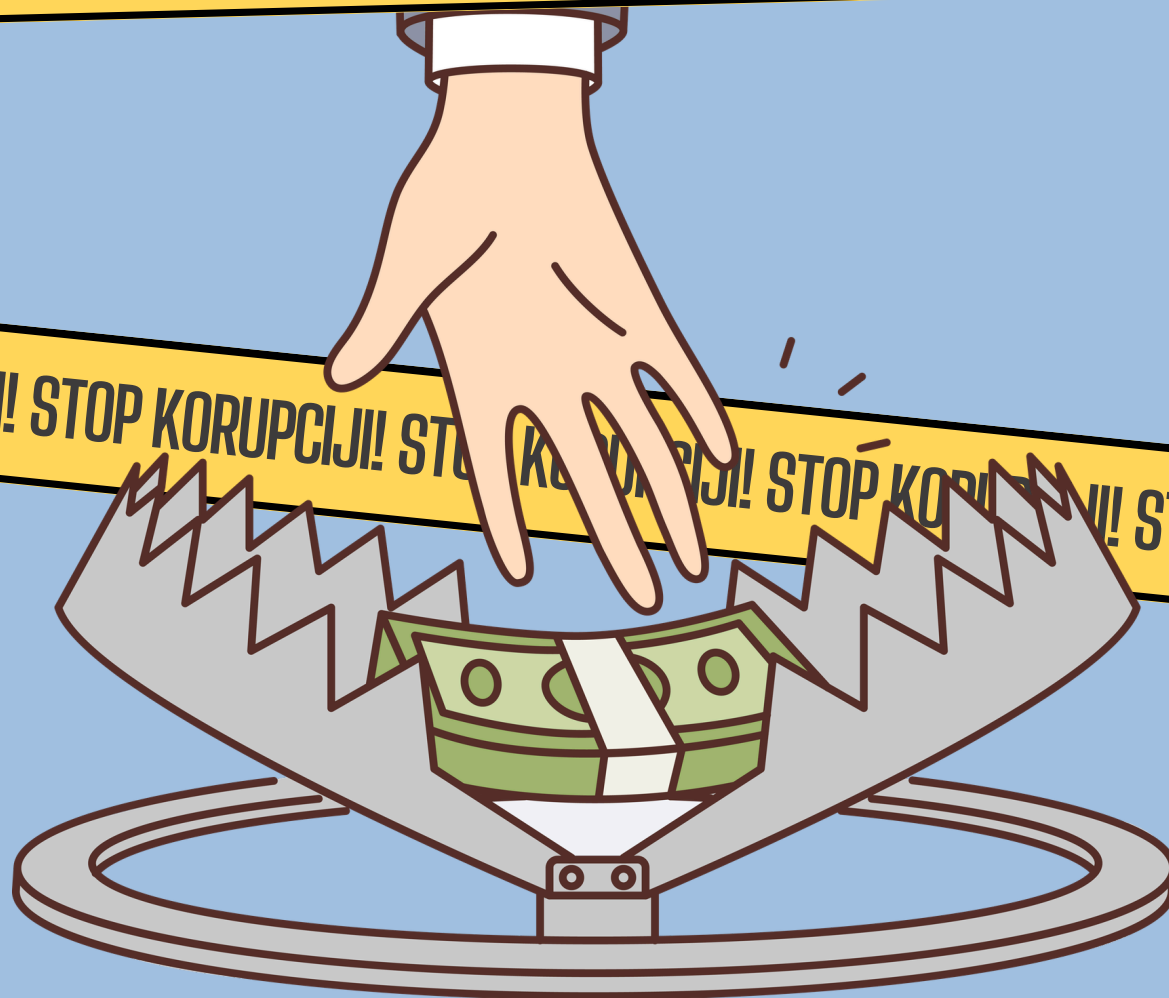

STOP KORUPCIJI! STOP KORUPCIJI! STOP KORUPCIJI! STOP KORUPCIJI! STOP KORUPCIJI!

STOP KORUPCIJI! STOP KORUPCIJI! STOP KORUPCIJI! STOP KORUPCIJI! STOP KORUPCIJI!

Korupcijski kompas

EDUKACIJSKI VODIČ

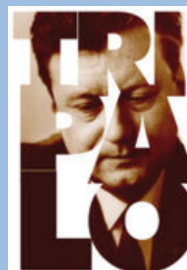

**Financira
Europska unija**

**CATALYST OF
CHANGE**

SUPPORTING A VIBRANT CIVIL SOCIETY IN EUROPE

**Centar
za
demokraciju
i pravo
Miko Tripalo**

KORUPCIJSKI KOMPAS – EDUKACIJSKI VODIČ

Ožujak 2026.

Sadržaj

POJAVNI OBLICI KORUPCIJE	3
UVOD – MEĐUNARODNI IZVORI - prijetnja miru, sigurnosti i dobrobiti	5
UNCAC – Univerzalni instrument za borbu protiv korupcije	8
KONVENCIJA OECD-A PROTIV PODMIĆIVANJA – Konvencija OECD-a o borbi protiv podmićivanja stranih javnih dužnosnika u međunarodnim poslovnim transakcijama	15
VIJEĆE EUROPE I GRECO	17
20 vodećih načela za borbu protiv korupcije	18
GOSPODARSKA KAZNENA DJELA.....	21
ZAKLJUČNE NAPOMENE.....	26

POJAVNI OBLICI KORUPCIJE

Korupcija je fenomen koji utječe na cijeli svijet i na pojedince. Međutim, njezin utjecaj se drugačije osjeća u različitim regijama i državama, budući da na to utječu različiti čimbenici poput gospodarskog razvoja, stanja vladavine prava i postojećeg pravnog okvira za borbu protiv korupcije. Taj je odnos posebno vidljiv u državama u tranziciji ili onima koje su nedavno doživjele oružani sukob. Neke od ovih okolnosti, a u nekim slučajevima i sve, prisutne su u zemljama jugoistočne Europe (JIE), od koje se neke od njih nisu mogle učinkovito boriti protiv korupcije više od tri desetljeća nakon pada Berlinskog zida. To se posebno odnosi na takozvanu korupciju među visokim dužnosnicima na svim razinama vlasti. Isto se povezuje i s korupcijom u korporativnom sektoru, budući da je u nizu zemalja regije prijelaz iz centraliziranog i planskog gospodarstva u decentralizirano gospodarstvo i demokraciju često bio popraćen skandalima, netransparentnošću, sumnjama u prijenos državne imovine u ruke ponekad neprozirno izabраниh privatnih osoba. Sve to u konačnici dovodi do snažne percepcije raširene korupcije u regiji, što je vidljivo i iz rangiranja u tom pogledu, poput Indeksa percepcije korupcije Transparency Internationala¹ i Eurobarometra.²

Korupcija se pojavljuje u raznim oblicima i to ovisno o različitim potrebama aktera koji ulaze u koruptivne, nedopuštene razmjene ili trgovanja odlukama.

Najčešći pojavni oblici korupcije, prema Ministarstvu pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Republike Hrvatske su:³

- **Podmićivanje** – nuđenje i davanje novca ili druge (ne)materijalne beneficije, kojima se utječe na odluku javne vlasti,
- **Zahtijevanje mita** – uvjetovanje pružanja usluge od strane dužnosnika/službenika traženjem mita,
- **Zloupotreba položaja** – korištenje informacija ili ovlasti koje sa sobom donosi obnašanje javne dužnosti za vlastitu ili korist povezanih osoba,
- **Pronevjera**⁴ - oblici nezakonitog i neetičnog postupanja s javnim sredstvima koji vode ostvarenju privatne materijalne koristi, a na izravnu štetu financijskih sredstava predviđenih za ostvarenje javnog interesa,
- **Nepotizam** - pogodovanje članovima obitelji ili drugim povezanim osobama u stjecanju koristi koje inače podliježu natječaju ili selekciji prema definiranim kriterijima,
- **Pogodovanje u natječajima za zapošljavanje i javnu nabavu** - netransparentan ili arbitraran odabir između opcija ponuđenih na javnim natječajima ili pristupnika za neki položaj,
- **Korištenje sukoba interesa za stjecanje koristi** – sukob interesa je situacija u kojoj su privatni interesi dužnosnika u suprotnosti s javnim interesom ili privatni interes utječe, ili može

¹ Vidi Transparency International. (2025). Indeks percepcije korupcije 2025. <https://www.transparency.org/en/cpi/2025>

² Kako je i istaknuto u MODULE II, UNIT I edukativnog priručnika o anti-korupciji u jugoistočnoj Europi: The Module Series on Anti-Corruption in South-east Europe, drafted by experts from Bulgaria, Croatia and Greece, under Erasmus+ Project: "Development and implementation of anti-corruption education programs for Universities in Bulgaria, Greece and Croatia", no. 2024-1-BG01-KA220-HED-000249851, taking UNODC Anti-corruption Modules as an exemplary teaching material on anti-corruption offers 14 Modules focusing on a range of core anti-corruption issues

³ <https://mpudt.gov.hr/pojavni-oblici-korupcije/21514>

⁴ Opis kaznenog djela pronevjere ne mora odgovarati ovom pojmu kako je opisan kao koruptivna pojava – opis privesntveno odgovora i kaznenom djelu iz čl. 291 KZ-a, zloupotreba položaja i ovlasti.

utjecati, na nepristranost dužnosnika u obavljanju javne dužnosti. Sukob interesa nije korupcija, ali situacije sukoba interesa kojima se ne upravlja predstavljaju „predvorje korupcije” jer olakšavaju pristup koristima.⁵

Korupcija se općenito definira kao zlouporaba (javne) dužnosti radi privatne koristi. Obuhvaća zlouporabu položaja povjerenja radi privatne koristi, bilo u javnom ili privatnom sektoru. Korupcija se manifestira na različite načine i korisno je razlikovati osobnu korupciju (motiviranu osobnom koristi) od političke korupcije (motivirane političkom koristi). Daljnja razlika može se napraviti između individualne korupcije i organizacijske ili institucionalne korupcije. U kontekstu države, korupcija se najčešće odnosi na kaznena djela ili na drugi način nezakonito ponašanje državnih dužnosnika (i/ili službenika) ili pravnih osoba u državnom vlasništvu. Posebnu pažnju zahtijevaju i političko-gospodarska kaznena djela te koruptivna djela u kontekstu kriminala bijelog ovratnika.

ZA PRIMJENU POLITIČKO-GOSPODARSKIH KAZNENIH DJELA na pojedinačne slučajeve i za raspravu o korupciji potrebno je proučiti i pročitati kaznena djela protiv gospodarstva i kaznena djela protiv službene dužnosti u [Kaznenom zakonu!](#)

⁵ Važni zakoni su: Zakon o sprječavanju sukoba interesa, Narodne novine br. 143/21., 36/24. te Kodeks ponašanja državnih dužnosnika u tijelima izvršne vlasti, NN 54/2022.

UVOD – MEĐUNARODNI IZVORI⁶ - prijetnja miru, sigurnosti i dobrobiti

Valja naglasiti da je jedan od ključnih podataka istraživanja (skupni podaci za EU) pokazao da su: Koruptivne prakse prema javnoj upravi ili javnim službama neprihvatljive

71% građana EU smatra da nikada nije prihvatljivo učiniti uslugu kako bi se nešto primilo od javne uprave ili javnih službi; 74% vjeruje da nikada nije prihvatljivo davati darove javnoj upravi ili javnim službama; a 80% ispitanika smatra davanje novca kako bi se nešto dobilo od javne uprave ili javne službe nikada nije prihvatljivo.

No, Korupcija se doživljava kao raširena, posebno među političkim strankama.

69% Europljana vjeruje da je korupcija raširena u njihovoj zemlji. 51% vjeruje da je korupcija raširena među političkim strankama.

„Korupcija je podmukla pošast koja ima širok raspon razornih učinaka na društva. ... Ovaj zli fenomen nalazi se u svim zemljama - velikim i malim, bogatim i siromašnim - ali upravo su u zemljama u razvoju njegovi učinci najrazorniji. Korupcija nesrazmjerno šteti siromašnima preusmjerenjem sredstava namijenjenih razvoju, potkopavajući sposobnost vlada da pruža osnovne usluge, potičući nejednakost i nepravdu te obeshrabrujući stranu pomoć i ulaganja. Korupcija je ključni element slabih ekonomskih rezultata i glavna prepreka smanjenju siromaštva i razvoju.“⁷

Borba protiv korupcije je globalne prirode. Korupcija ne poštuje granice; uspijeva posebno ako je vladavina prava nestabilna, međunarodna suradnja tijela progona slabija i regulacija ima praznine i nesuglasja, a pravni sustavi nemaju adekvatne odgovore. Korupcija je zapravo prisutna u svim društvima i državama, bez obzira na njihov razvoj. Međutim, u nekim državama prisutna je samo kao skrivena pojava, u nekima je sveprisutna, u nekima je u "mezzo svijetu".⁸ Ako je sveprisutna, može dovesti do zarobljavanja države, organizirane korupcije ili čak propalih država. Organizirana korupcija je "simbioza organiziranog kriminala, kriminalnih metoda i korupcije na visokoj razini, koja stvara nepošten ekosustav koji obogaćuje i štiti one s pristupom moći."⁹ Korupcija je dakle međunarodni, transnacionalni, prekogranični i/ili nacionalni fenomen. Štoviše, korupcija bi mogla imati razorne učinke koji u nekim slučajevima dovode čak i do teških kršenja ljudskih prava. Korupcija, posebno korupcija na visokoj razini koja krši temeljna ljudska prava i, u nekim slučajevima, ispunjava dodatne elemente najtežih međunarodnih zločina, predstavlja i prijetnju miru, sigurnosti i ljudskoj dobrobiti.¹⁰ Kako ističu Matwijkiw, A., Matwijkiw, B., Roksandić, S. i Engelhart, M. (2025.), korupcija tada i potkopava vladavinu prava, demokraciju, iskrivljuje tržišta i omogućuje procvat različitih dodatnih vrsta „podmuklih“ i „korozivnih“ učinaka na društvo, uključujući kaznena djela protiv

⁶ Vidjeti Unit II Module I: United Nations /UNCAC/ UNTOC& OECD, The Module Series on Anti-Corruption in South-east Europe, drafted by experts from Bulgaria, Croatia and Greece, under Erasmus+ Project: "Development and implementation of anti-corruption education programs for Universities in Bulgaria, Greece and Croatia", no. 2024-1-BG01-KA220-HED-000249851, taking UNODC Anti-corruption Modules as an exemplary teaching material on anti-corruption offers 14 Modules focusing on a range of core anti-corruption issues

⁷ Kofi A. Annan, bivši glavni tajnik Ujedinjenih naroda, u prilogu UNCAC-u.

⁸ O pojmu vidi više na: <https://www.balkan-criminology.eu/wp-content/uploads/2020/09/Ambassador-Dr.-Ugljesa-Zvekic-Organised-crime-and-corruption-in-the-Western-Balkans-Some-Concluding-Observations.pdf>

⁹ Zvekić, U., Roksandić S., Dobovšek B., Organizirana korupcija, Političko financiranje na Zapadnom Balkanu, GI, 2023., <https://globalinitiative.net/analysis/organized-corruption-political-financing-western-balkans/>

¹⁰ Matwijkiw, A., Matwijkiw, B., Roksandić, S. i Engelhart, M. (2025). Corruption and International Criminal Law- *International Criminal Law Review*, 25 (2-3), 199-210. <https://doi.org/10.1163/15718123-bja10229>. Posebno izdanje *International Criminal Law Review* (svezak 25, broj 2-3, 2025.).

okoliša.¹¹ Sada već bivši glavni tajnik Ujedinjenih naroda sažeo je opis korupcije kao „zlog fenomena“ koji je u oštroj suprotnosti s „temeljnim vrijednostima“ društva, koje bi svi svugdje trebali zajednički dijeliti, promicati i provoditi. Sasvim je jasno da korupcija, posebno velikih razmjera, omogućuje drugi organizirani kriminal, uključujući i terorizam i međunarodne zločine.¹²

Kao što je naglašeno u *UNODC-jevim modulima za borbu protiv korupcije: Modul 11: Korupcija, mir i sigurnost*¹³: Jasno je da korupcija ometa postizanje Ciljeva održivog razvoja, od kojih su mnogi izravno povezani s mirom i sigurnošću. Svojim utjecajem na sva područja života, korupcija pomaže održavanju i umnožavanju siromaštva, nejednakosti i nepravde, u konačnici potičući još više korupcije i potkopavajući osjećaj moralne odgovornosti građana da slijede pravila u interesu šireg društva.¹⁴ Kada na ove načine utječe na samu srž političkog i društvenog života, korupcija je temeljni uzrok nestabilnosti i nesigurnosti. Do sada raspravljane stvarnosti navele su Vijeće sigurnosti UN-a da 2018. godine održi svoj prvi sastanak ikada kako bi raspravljalo o vezama između korupcije i sukoba. Glavni tajnik UN-a je u izvješću iz 2020. izravnije prepoznao korupciju kao temeljni čimbenik koji potiče sukobe.¹⁵ Svjetska banka također je potvrdila da korupcija „ima dvostruko štetan utjecaj na rizike od nasilja, potičući nezadovoljstvo i potkopavajući učinkovitost nacionalnih institucija i društvenih normi.“¹⁶

Kako bi se suočila s ovim izazovom, međunarodna zajednica uspostavila je niz pravnih i institucionalnih okvira. To uključuje Konvenciju Ujedinjenih naroda protiv korupcije (UNCAC)¹⁷, Konvenciju Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminala (UNTOC)¹⁸; Konvenciju OECD-a protiv podmićivanja (Konvencija o borbi protiv podmićivanja stranih javnih dužnosnika u međunarodnim poslovnim transakcijama).¹⁹ Kako je naglasio OECD: Podmićivanje potkopava gospodarski razvoj, iskrivljuje tržišta i povećava troškove poslovanja. Ne samo da preusmjerava javna sredstva s pružanja bitnih javnih usluga, već utječe i na potrošače kroz nekvalitetne proizvode i usluge, remeti funkcije tržišta i ometa gospodarski napredak. Borba protiv podmićivanja u inozemstvu zahtijeva usklađene napore jedinstvenog fronta.

¹¹ UNODC, 'Predgovor', u *Konvenciji Ujedinjenih naroda protiv korupcije* (GA Res 58/4, 31. listopada 2003.) (u daljnjem tekstu UNCAC), dostupno na mreži na www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf (pristupljeno 1. travnja 2025.). 'Predgovor' napisao Kofi A. Annan u svojstvu glavnog tajnika Ujedinjenih naroda (UN). str. iii

¹² Roksandić Vidlička S., *Prosecuting serious economic crimes as international crimes – a new mandate for the ICC?* Berlin: Duncker & Humblot; Max Planck Institut za strano i međunarodno kazneno pravo, 2017.

¹³ https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/Anti-Corruption_Module_11_Corruption_Peace_and_Security.PDF

¹⁴ Hoffmann i Patel, 2017.

¹⁵ S/2020/167, stavak 51.

¹⁶ Svjetska banka, 2011.

¹⁷ <https://www.unodc.org/corruption/en/uncac/learn-about-uncac.html>

¹⁸ <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>. Republika Hrvatska potpisala je UNTOC 12. prosinca 2000. i ratificirala ga 24. siječnja 2003. Nakon ratifikacije, Hrvatska je uvela zakonske izmjene i dopune u brojne zakone, uključujući Kazneni zakon, Zakon o kaznenom postupku, Zakon o bankama, Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma te Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela. Osim toga, zemlja je uspostavila mehanizme za borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala, kao i za sprječavanje pranja novca, prvenstveno putem Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala (USKOK) i Samostalnog sektora za financijske istrage osnovanog unutar Središnjeg ureda Porezne uprave, koji provodi financijske analize i istrage u slučajevima koji uključuju ozbiljne naznake organiziranog kriminala, korupcije i prijevare koje utječu na sredstva Europske unije.

¹⁹ <https://www.oecd.org/en/topics/fighting-foreign-bribery.html>

POGLEDATI PODCASTE:

1. <https://www.youtube.com/watch?v=nZeQdKdgB9w> (United Nations Security Council briefing 2018)
2. <https://www.anticorredu.eu/podcast> (pokrivaju čitav niz tema – od međunarodne, transnacionalne korupcije do nacionalne i to kroz razgovor sa sucima, državnim odvjetnicima, diplomatima itd).

KRITIČKO PROMIŠLJANJE

Naime, kada govorimo o korupciji kao globalnom fenomenu, moramo moći raspraviti i analizirati:

- *Prijetnju koju (raširena i visoka) korupcija predstavlja miru, sigurnosti i dobrobiti;*
- *Opseg i ciljeve UNCAC-a, UNTOC-a i Konvencije OECD-a o suzbijanju podmićivanja; preventivne i represivne odredbe te međunarodnu suradnju*
- *Analizirati kako međunarodni okviri utječu na nacionalne antikorupcijske sustave te represivni i preventivni aparat;*
- *Procijeniti snage i ograničenja mehanizama međusobnog ocjenjivanja i praćenja uspostavljenih na međunarodnoj i transnacionalnoj razini;*
- *Kritički promisliti o izazovima provedbe međunarodnog i transnacionalnog zakonodavstva u Republici Hrvatskoj*
- *Povezati međunarodne norme s praktičnim reformama u sustavima upravljanja i pravosuđa;*
- *Razumjeti što su političko-gospodarska kaznena djela i kako tumačiti njihove odredbe;*
- *Razmisliti kako stvoriti i održavati učinkovite nacionalne, regionalne i međunarodne antikorupcijske politike i zakonodavstvo.*

UNCAC – Univerzalni instrument za borbu protiv korupcije

Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije (UNCAC), usvojena 2003. godine i na snazi od 2005. godine, predstavlja najopsežniji i univerzalno obvezujući instrument u borbi protiv korupcije. Obuhvaća četiri glavna stupa: preventivne mjere, uvođenje koruptivnih kaznenih djela u nacionalno zakonodavstvo i provedbu zakona, međunarodnu suradnju i povrat imovine. Dakle, UNCAC nadilazi puko definiranje koruptivnih kaznenih djela. Zahtijeva od država stranaka uspostavu neovisnih tijela za borbu protiv korupcije, promiču transparentnost u javnoj upravi, ojačaju zaštitu zviždača i poboljšaju prekograničnu suradnju. Jedinstvena značajka UNCAC-a je njegov režim povrata imovine, koji obvezuje države da vrate nezakonito prisvojenu imovinu nastalih korupcijskim kaznenim djelima u zemlju podrijetla. [Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije \(UNCAC\) jedna je od najšire ratificiranih međunarodnih konvencija - 191 država stranka.](#)

Neka kaznena djela UNCAC-a su obvezna za provedbu, a neka su ostavljena na volju država članica. U svakom slučaju, kada se govori o kaznenim djelima protiv korupcije (zloporaba ovlasti i/ili položaja za vlastitu korist)²⁰ kaznena djela navedena u UNCAC-u daje jasnu smjernicu da koruptivnim kaznenim djelima trebamo smatrati sljedeća kaznena djela:²¹ podmićivanje domaćih državnih službenika (i javnih djelatnika), podmićivanje stranih državnih službenika i službenika javnih međunarodnih organizacija, pronevjera, protupravno prisvajanje ili drugo preusmjeravanje imovine od strane državnog službenika, trgovanje utjecajem, zloporaba položaja, nezakonito bogaćenje, podmićivanje u privatnom sektoru, pronevjera imovine u privatnom sektoru, pranje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, prikrivanje, ometanje pravosuđa. Također koruptivna kaznena djela teško je razumjeti bez razumijevanja kako i pravne osobe mogu činiti kaznena djela.²²

UNCAC je strukturiran oko četiri ključna stupa koji pružaju sveobuhvatan pristup rješavanju korupcije. Naglašava važnost sprječavanja korupcije jačanjem integriteta unutar javnog sektora. To uključuje razvoj kodeksa ponašanja, promicanje transparentnosti u javnim financijama, nadzor sukoba interesa

²⁰ Kako je bilo i navođeno prije stupanja na snagu Kaznenog zakona 2013. godine: Definicija korupcije, sadržana u Nacionalnom programu za borbu protiv korupcije s Akcijskim planom za borbu protiv korupcije („Narodne novine“, br. 34/02.), glasi: „Korupcijom se smatra svaki oblik zloporabe ovlasti radi osobne ili skupne koristi, bilo da se radi o javnom ili privatnom sektoru. Takvo je određenje široko i pokriva velik krug pojava. Javno mnijenje i politički način govora pod pojmom korupcije razumiju sasvim različite društvene pojave: organizirani i gospodarski kriminal, lošu vlast i njezine posljedice, ljudsku prevrtljivost i bahatost vlasti. Ne postoji zakonsko određenje korupcije, ali se konvencionalno pod tim pojmom smatra davanje i primanje mita (članak 347., i 348. KZ-a), protuzakonito posredovanje (članak 343. KZ-a), zloporaba obavljanja dužnosti državne vlasti (članak 338. KZ-a), zloporaba položaja i ovlasti (članak 337. KZ-a), zloporaba u postupku stečaja (članak 283. stavak 2. i 3. KZ-a), nelojalna konkurencija u vanjskotrgovinskom poslovanju (članak 289. stavak 2. KZ-a), sklapanje štetnih ugovora (članak 249. KZ-a), odavanje službene tajne (članak 351. KZ-a) te izdavanje i neovlašteno pribavljanje poslovne tajne (članak 295. KZ-a).“

Navedena definicija referirala se na kaznena djela regulirana prijašnjim Kaznenim zakonom („Narodne novine“, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 84/05. i 51/01.), kojim je kao jedno od bitnih obilježja kaznenog djela zloporabe položaja i ovlasti propisan cilj da sebi ili drugome pribavi kakvu neimovinsku korist ili da drugome prouzroči kakvu štetu (članak 337. stavak 1.), dok je jedno od bitnih obilježja kaznenog djela zloporabe obavljanja dužnosti državne vlasti (čl. 338.) normirano tekstem: „koja radi pribavljanja imovinske koristi u svojoj privatnoj djelatnosti ili privatnoj djelatnosti članova svoje obitelji“.

Sadržaj bitnih obilježja pojedinih kaznenih djela na umu je potrebno imati i kod kaznenih djela obuhvaćenih odredbom članka 21. stavka 1. točke 2. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta („Narodne novine“, br. 76/09., 116/10., 145/10., 57/11., 136/12. i 148/13.), na koji propis dio disciplinskih tijela upire pri svojoj interpretaciji disciplinskih djela koja imaju obilježja korupcije. Navedena se odredba također poziva na zloporabu položaja i ovlasti iz članka 337. Kaznenog zakona. <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/disciplinska-povreda-zloporabe-polozaja-moze-ali-ne-mora-imati-obiljezja-korupcije-38127>

²¹ Nazivi prema UNCAC-u, ne KZ-u RH. Kazneni zakon (KZ), Narodne novine br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2019, 126/2019, 84/2021, 114/2022, 114/2023, 36/2024, 136/2025.

²² Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, Narodne novine br. 151/2003, 110/2007, 45/2011, 143/2012, 114/2022, 114/2023.

i zaštitu zviždača koji otkrivaju nepravilnosti. Sam UNCAC svojom strukturom naglašava da učinkovita borba protiv korupcije zahtijeva uspostavu i preventivnih i represivnih instrumenata.

Ne smije se smetnuti s uma kako kazneno pravo uvijek dolazi kao *ultima ratio* odgovor i znači da su ostala područja uglavnom zakazala u regulaciji određenih ponašanja.

UNCAC također stavlja snažan naglasak na međunarodnu suradnju, prepoznajući da korupcija često prelazi nacionalne granice. Stoga olakšava razmjenu informacija, osigurava međusobnu pravnu pomoć i omogućuje izručenje osumnjičenika umiješanih u transnacionalne slučajeve korupcije. Nadalje, potiče države članice na standardizaciju pravnih postupaka i poduzimanje zajedničkih mjera u učinkovitijoj borbi protiv korupcije.

Preventivne mjere

Kao što je navedeno u Uvodu Konvencije, UNCAC uvodi sveobuhvatan skup standarda, mjera i pravila koje sve države mogu primijeniti kako bi ojačale svoje pravne i regulatorne instituite za borbu protiv korupcije. Poziva, dakle, ne samo na primjenu represivnih već i preventivnih mjera. U Preambuli UNCAC-a se navodi: Imajući na umu da je sprječavanje i iskorjenjivanje korupcije odgovornost svih država i da one moraju međusobno surađivati, uz podršku i uključivanje pojedinaca i skupina izvan javnog sektora, kao što su civilno društvo, nevladine organizacije ..., ako njihovi naponi u ovom području žele biti učinkoviti. Kako propisuje članak 5. UNCAC-a (Preventivne politike i prakse borbe protiv korupcije), svaka država stranka će, u skladu s temeljnim načelima svog pravnog sustava, razviti i provoditi ili održavati učinkovite, koordinirane politike borbe protiv korupcije koje promiču sudjelovanje društva i odražavaju načela vladavine prava, pravilnog upravljanja javnim poslovima i javnom imovinom, integriteta, transparentnosti i odgovornosti.

Iz navedenog proizlazi da je borba protiv korupcija zadaća svih nas!

Prema članku 6. UNCAC-a, u svakoj državi članici trebalo bi uspostaviti preventivno tijelo ili tijela za borbu protiv korupcije radi provedbe politika iz članka 5. UNCAC-a, što je Republika Hrvatska i napravila osnivanjem i [Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa](#). Od 2023. Godine operativno je i [Vijeće za provedbu kodeksa ponašanja državnih dužnosnika u tijelima izvršne vlasti](#).

Jedna od preventivnih mjera jest da se 9. prosinca svake godine proglasi Međunarodnim danom borbe protiv korupcije kako bi se podigla svijest o korupciji i uložila Konvencije u njezinoj borbi i sprječavanju. U Hrvatskoj Vijeće za provedbu Kodeksa ponašanja za najviše državne dužnosnike [tog dana daje javne izjave](#), ističući najvažnije napore u borbi protiv korupcije.²³

Zaštita zviždača također je ključni element u otkrivanju korupcije.²⁴ Korupcijske sheme često su skrivene duboko u institucijama i sam vanjski nadzor možda nije dovoljan da ih otkrije. Insajderi koji su spremni razotkriti nedolično ponašanje mogu pružiti vitalne informacije, ali bez odgovarajuće zaštite riskiraju odmazdu, zastrašivanje ili gubitak posla. Osiguravanjem da su pojedinci koji prijavljuju

²³ VK/HRT/Hina: 'Međunarodni dan borbe protiv korupcije: U borbi ključna uloga mladih', 09.12.2024., dostupno na: <https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/međunarodni-dan-borbe-protiv-korupcije-u-borbi-ključna-uloga-mladih-11901397> (25.9.2025.), dostupno i na: <https://docs.google.com/document/d/1xnMOQogZDfuP6iEDgz0oxwhkfk0E4Tdi/edit>

²⁴ Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti, Narodne novine br. 46/2022, 136/2025

nedolično ponašanje pravno zaštićeni, države mogu potaknuti više ljudi da se jave, što povećava vjerojatnost otkrivanja i rješavanja korupcije. Zaštita zviždača ne samo da otkriva skriveno nedolično ponašanje, već i šalje snažnu poruku da se integritet i odgovornost cijene i brane.²⁵ Zakonom o zaštiti prijavitelja nepravilnosti iz 2019. godine, a potom i novim iz 2022. godine, [pučkoj pravobraniteljici povjeren je mandat nadležnog tijela za vanjsko prijavljivanje nepravilnosti](#), koji objedinjuje višestruke zadaće te instituciju čini dijelom preventivnog antikorupcijskog mehanizma, kao važnog segmenta ranije i trenutno važeće Strategije sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. Godine.

Balansiranje političke volje i institucionalnih kapaciteta dodatni je izazov u sustavnim naporima protiv korupcije. Politički čelnici mogu izraziti predanost borbi protiv korupcije, ali bez adekvatno opremljenih i neovisnih institucija, takva obećanja ostaju simbolična. S druge strane, institucije mogu postojati s potencijalom za djelovanje, ali su potkopane nedostatkom političke podrške ili uplitanjem onih na vlasti. Održiva ravnoteža zahtijeva istinsku političku predanost koja se podudara s reformama koje institucijama daju neovisnost, stručnost i financiranje potrebno za izvršavanje njihovih mandata. Uključivanje civilnog društva, osiguravanje transparentnosti i održavanje sustava kontrola i ravnoteže ključni su za sprječavanje zlouporabe okvira za borbu protiv korupcije u političke svrhe, kao što je to i razvoj [integriteta mladih koji će tek izaći ili tek jesu na tržište rada](#).

Represivna tijela u RH

Hrvatska je, s druge strane, uspostavila snažan institucionalni okvir s USKOK-om (Uredom za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala)²⁶ i zakonima usklađenim s UNCAC-om, uključujući kazneno djelo trgovanja utjecajem. Hrvatska je implementirala poprilično napredne sustave za sprječavanje pranja novca (u skladu s člankom 14. UNCAC-a) i novi zakon o zviždačima, ali praksa u dijelu zaostaje za zakonodavnim okvirom. Poznati korupcijski slučajevi, kao npr. u slučaju bivšeg premijera, dr. Sanadera (Fimi Media, INA-MOL) i afere Agrokor (koja je daleko od pravnog epiloga) pokazuju i preklapanje između politike i poslovanja. Javna percepcija to odražava: preko 70% Hrvata vjeruje da je korupcija raširena, a poduzeća je vide kao glavnu prepreku poštenoj konkurenciji, kao što pokazuje najnovije istraživanje **EUROBAROMETARA o percepciji korupcije među državama članicama EU**.²⁷

²⁵ Vidi članak 33. UNCAC-a i UNCAC koaliciju; Edwards, B., (2015.), Zaštita zviždača: Implikacije za UN i UNCAC; dostupno na: <https://uncaccoalition.org/whistleblower-protection-implications-for-the-united-nations-and-the-uncac/> (10.09.2025.)

²⁶ Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, Narodne novine br. 76/2009, 116/2010, 145/2010, 57/2011, 136/2012, 148/2013, 70/2017, 136/2025.

²⁷ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3361>

KAZNENO DJELO TRGOVANJA UTJECAJEM:

Čl. 295 Kaznenog zakona

1) Tko iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Tko zahtijeva ili primi mito, ili prihvati ponudu ili obećanje mita za sebe ili drugoga da iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti, ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Tko zahtijeva ili primi mito, ili tko primi ponudu ili obećanje mita za sebe ili drugoga da iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti, ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Članak 296.

Davanje mita za trgovanje utjecajem

(1) Tko drugome ponudi, obeća ili daje mito, namijenjeno toj ili drugoj osobi, da iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Tko drugome ponudi, obeća ili daje mito, namijenjeno toj ili drugoj osobi, da iskorištavanjem svoga službenog ili društvenog položaja ili utjecaja posreduje da se obavi službena ili druga radnja koja bi se morala obaviti, ili da se ne obavi službena ili druga radnja koja se ne bi smjela obaviti,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Počinitelj kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka koji je dao mito na zahtjev osobe iz članka 295. ovoga Zakona i prijavio djelo prije njegova otkrivanja ili prije saznanja da je djelo otkriveno, može se osloboditi kazne.

Tablica 1. Udio građana EU-a koji smatraju da je korupcija previše raširena u njihovoj zemlji (2017. – 2025.)²⁸

Zemlja	Listopad 2017.	Prosinac 2019.	2022.	2023.	2024.	2025.	Prosječno
Austrija	50%	58%	57%	60%	55%	58%	56%
Belgija	65%	68%	56%	62%	66%	59%	63%
Bugarska	83%	80%	88%	81%	85%	80%	83%
Hrvatska	94%	97%	94%	96%	92%	92%	93%
Cipar	94%	95%	94%	92%	91%	90%	93%
Češka	84%	87%	78%	76%	79%	75%	80%
Danska	22%	35%	16%	21%	26%	28%	25%
Estonija	67%	60%	43%	48%	51%	49%	53%
Finska	21%	22%	17%	13%	18%	21%	19%
Francuska	67%	70%	64%	69%	70%	68%	68%
Njemačka	51%	53%	53%	57%	51%	52%	53%
Grčka	96%	95%	98%	97%	98%	97%	97%
Mađarska	86%	87%	91%	88%	88%	88%	88%
Irska	68%	68%	59%	59%	57%	63%	62%
Italija	89%	88%	89%	85%	78%	82%	85%
Latvija	84%	84%	78%	74%	76%	80%	79%
Litva	93%	92%	81%	83%	83%	80%	85%
Luksemburg	40%	42%	36%	40%	43%	52%	42%
Malta	79%	89%	79%	92%	95%	83%	86%
Nizozemska	44%	47%	50%	47%	54%	56%	50%
Poljska	58%	59%	55%	61%	52%	55%	57%
Portugal	92%	94%	90%	93%	96%	91%	93%
Rumunija	80%	83%	72%	79%	75%	75%	77%
Slovačka	85%	87%	83%	82%	77%	78%	82%
Slovenija	89%	87%	87%	83%	95%	85%	88%
Španjolska	94%	94%	89%	89%	90%	89%	91%
Švedska	37%	40%	32%	36%	49%	51%	41%
Prosjek EU-a	68% *	71% *	68%	70%	68%	69%	69%

Izvor: Europska komisija. Eurobarometar 2020.-2025.

*Prosječna ocjena uzima u obzir podatke iz Ujedinjenog Kraljevstva, kakvi su bili prije tzv. "Brexita"

Otvorena pitanja - provedba i izazovi na međunarodnoj razini – novi okvir ili protokol?

Kako je naveo Zvekić²⁹ dok se zalaže za potrebu uspostavljanja povećanih veza između korupcije i organiziranog kriminala i u [UNTOC](#)-u i [UNCAC](#)-u kako bi se osigurao učinkovit integrirani odgovor: Postoji bliska veza između organiziranog kriminala i korupcije, budući da su obje aktivnosti isprepletene međusobnom instrumentalnošću. Korupcija nudi sredstva za omogućavanje djelovanja

²⁸ Vidjeti više i o Indexu Transparency International i o EUROBAROMETAR istraživanju u MODULE II, UNIT II navedenog Erasmus+ projekta.

²⁹ Vidi Zvekić U., (2025.) u Za učinkovito globalno upravljanje suzbijanjem kriminala: UNTOC i UNCAC konsolidirani u International Criminal Law Review: Corruption and International Criminal Law (2024.) 1-5.

ilegalnih tržišta - osiguravajući nekažnjivost za kriminalne počinitelje, olakšavajući metode legitimizacije nezakonite dobiti ili osiguravajući protok nezakonite robe putem mreža trgovine ljudima i preko granica. Suprotno tome, moć, utjecaj i bogatstvo stečeno organiziranim kriminalom stavljaju kriminalne počinitelje u poziciju da utječu na državne dužnosnike i oblikuju širu političku ekonomiju. U kontekstu razvoja, utjecaj organiziranog kriminala na upravljanje i vladavinu prava je pojačan, posebno u krhkim i postkonfliktnim državama... Neraskidive veze između organiziranog kriminala i korupcije zahtijevaju integrirani, koordinirani pristup prevenciji i kontroli. To uključuje minimiziranje mogućnosti za takve aktivnosti, ciljanje nezakonite dobiti (uključujući napore protiv pranja novca i povrata imovine), njegovanje kulture borbe protiv kriminala i usklađene napore međunarodne suradnje... Transnacionalna organizirana korupcija bit će dominantna manifestacija veze korupcije i organiziranog kriminala na međunarodnoj razini. Olakšati i katalizirati inovativne odgovore relevantne za politiku. Takva integracija je također potrebna u smislu revizije tih instrumenata, uključujući veću međusobnu oplodnju između Konferencije država stranaka (COSP) UNCAC-a i Konferencije stranaka (COP) UNTOC-a. Veća integracija između manifestacija organiziranog kriminala i korupcije zahtijeva puno veću integraciju u i upravljanje kriminalom.

ŠTO VI MISLITE O TOME? BI LI SE RH TREBALA ZALAGATI ZA TAKAV PROTOKOL?

POJMOVI ZA RASPRAVU I KOMPARATIVNE ANALIZE TE VAŽNE ZA TUMAČENJE KORUPTIVNIH KAZNENIH DJELA

- **Koruptivna kaznena djela (obavezna i neobavezna za kažnjavanje u nacionalnim pravnim sustavima):** podmićivanje domaćih državnih službenika(i javnih djelatnika), podmićivanje stranih državnih službenika i službenika javnih međunarodnih organizacija, pronevjera, protupravno prisvajanje ili drugo preusmjeravanje imovine od strane državnog službenika, trgovanje utjecajem, zlouporaba položaja (i ovlasti), nezakonito bogaćenje, podmićivanje u privatnom sektoru, pronevjera imovine u privatnom sektoru, pranje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, prikrivanje, ometanje pravosuđa.³⁰
- **Povrat imovine:** pravni postupci putem kojih se nezakonito stečena imovina vraća državi ili žrtvama.
- **Zviždač:** osoba koja prijavljuje nezakonite ili neetične aktivnosti unutar organizacije, pravne osobe ili subjekta.
- **Međunarodna suradnja:** koordinacija i razmjena informacija između zemalja radi učinkovite provedbe zakona.
- **Javni službenik / strani javni službenik:** Ključno za elemente kaznenog djela i usklađenost s OECD-om/UNCAC-om; pogrešna klasifikacija dovodi do nedostataka u optužbi.
- **Trgovina utjecajem nasuprot podmićivanju:** Trgovina utjecajem usmjerena je na prodaju/kupnju utjecaja na donositelja odluka; podmićivanje usmjereno je na samo ponašanje donositelja odluka.
- **Nezakonito bogaćenje (koncept):** Koncept pritiska preokretanja dokaza čiji se pravni status razlikuje ovisno o jurisdikciji; čak i kada se ne radi o kaznenom djelu, režimi analize prijave imovine i oduzimanja mogu se baviti nezakonito stečenom imovinom.
- **Imovinska korist ostvarena kaznenim djelom** označava svaku imovinu koja je, izravno ili neizravno, proizašla iz počinjenja kaznenog djela ili je pribavljena njegovim počinjenjem,

³⁰ Prema UNCAC-u

- **Kriminal bijelih ovratnika** – široki pojam za financijski motivirane zločine koje obično čine osobe (obično s višim statusom) u određenoj poslovnoj organizaciji, a obično uključuje prijevaru, prikrivanje ili zlouporabu povjerenja radi stjecanja novca ili prednosti, a ne fizičku silu ili nasilje.

DEFINICIJE

Eurobarometar – Zbirka nacionalnih anketa koje se redovito provode u ime institucija EU-a od 1974.

Globalni indeks organiziranog kriminala – mjeri razinu organiziranog kriminala u različitim zemljama i njihovu sposobnost da mu se odupru

Transparency International – globalna nevladina organizacija posvećena borbi protiv korupcije, promicanju transparentnosti, odgovornosti i integriteta u državama i pravnim osobama

Indeks percepcije korupcije Transparency Internationala – izrađuje ga godišnja rang-lista Transparency Internationala, a mjeri percepciju javnosti o korupciji diljem svijeta.

Pitanja za raspravu

1. Koje su glavne prepreke učinkovitoj provedbi UNCAC-a u različitim državama članicama?
2. Kako mehanizam povrata imovine može povećati povjerenje građana u institucije?
3. Na koje se načine može ojačati međunarodna suradnja u borbi protiv transnacionalne korupcije?
4. Kada je zaštita zviždača ključna za otkrivanje korupcije i zašto?
5. Kako se politička volja i institucionalni kapaciteti mogu uravnotežiti u sustavnim naporima protiv korupcije?
6. Zašto je 9. prosinca važan datum za borbu protiv korupcije u cijelom svijetu i kako biste ga bi obilježili?

KONVENCIJA OECD-A PROTIV PODMIĆIVANJA – Konvencija OECD-a o borbi protiv podmićivanja stranih javnih dužnosnika u međunarodnim poslovnim transakcijama³¹

Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) ima utjecajnu ulogu u globalnoj borbi protiv korupcije kao međunarodna organizacija koja okuplja 38 država članica, prvenstveno posvećenih tržišnom gospodarstvu. Okuplja države kako bi podržale gospodarski rast i doprinijele širenju globalne trgovine. [Konvencija OECD-a o borbi protiv podmićivanja stranih javnih dužnosnika u međunarodnim poslovnim transakcijama](#) (Konvencija OECD-a protiv podmićivanja), usvojena 1997. godine i na snazi od 1999. godine, prvi je pravno obvezujući međunarodni ugovor posvećen isključivo kriminaliziranju korupcije od strane „davatelja mita.“ Za razliku od UNCAC-a koji ima širok pristup korupciji i u javnom i u privatnom sektoru, Konvencija OECD-a usko se usredotočuje na kriminalizaciju podmićivanja stranih dužnosnika. Njezina temeljna obveza zahtijeva od država stranaka da kao kazneno djelo utvrde čin nuđenja, obećavanja ili davanja bilo kakve neprimjerene prednosti stranom javnom dužnosniku radi dobivanja ili zadržavanja posla.

Od 2023. godine Konvencija ima 46 stranaka, uključujući 38 država članica OECD-a i 8 država nečlanica (tada): Argentinu, Brazil, Bugarsku, Hrvatsku, Peru, Rumunjsku, Rusku Federaciju i Južnu Afriku, koje zajedno predstavljaju više od dvije trećine globalnog izvoza i gotovo 90 posto svjetskih izravnih stranih ulaganja. Ova široka pokrivenost osigurava da se Konvencija bavi rizicima podmićivanja na najznačajnijim tržištima za međunarodnu trgovinu i ulaganja.³²

Utjecaj Konvencije posebno je vidljiv u jugoistočnoj Europi. Hrvatska je ratificirala ugovor 2023. godine, što je zahtijevalo važne reforme u područjima korporativne odgovornosti, transparentnosti političkog financiranja i jačanja neovisnosti pravosuđa. Hrvatska je izmijenila nekoliko zakona 2024. i 2025. godine kako bi ispunila zahtjeve OECD-a. Hrvatska je u završnoj fazi pristupnog procesa.

Struktura OECD-ove Konvencije protiv podmićivanja – ključni stupovi

Konvencija OECD-a o borbi protiv podmićivanja stranih javnih dužnosnika u međunarodnim poslovnim transakcijama strukturirana je oko nekoliko ključnih stupova koji definiraju njezin opseg i utjecaj. U svojoj srži, Konvencija utvrđuje kriminalizaciju podmićivanja stranih dužnosnika, zahtijevajući od država stranaka da čin nuđenja, obećavanja ili davanja neprimjerene prednosti stranom javnom dužnosniku tretiraju kao ozbiljno kazneno djelo prema nacionalnom zakonodavstvu. Ova odredba osigurava da tvrtke i pojedinci iz zemalja članica OECD-a ne mogu sudjelovati u koruptivnim praksama u inozemstvu bez suočavanja s pravnim posljedicama.

Usko povezano s tim je načelo odgovornosti pravnih osoba. Konvencija obvezuje države da usvoje učinkovite mjere kojima se korporacije i drugi pravni subjekti čine odgovornima za podmićivanje stranih dužnosnika. Odgovornost može biti u obliku kaznene, građanske ili administrativne odgovornosti, čime se osigurava da sankcije budu usmjerene ne samo na pojedince već i na tvrtke koje imaju koristi od koruptivnih transakcija.³³

³¹ Zakon o potvrđivanju Konvencije o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama, NN-MU 10/2023

³² Radna skupina OECD-a za podmićivanje u međunarodnim poslovnim transakcijama - Izvješće o aktivnostima za 2023.-2024.; dostupno na: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/fighting-foreign-bribery/The%20OECD%20Working%20Group%20on%20Bribery%202023-2024%20Activity%20Report.pdf?utm_source=chatgpt.com (15.09.2025.)

³³ Informacije dostupne na:

Sankcije i provedba čine još jedan ključni element Konvencije. Države članice dužne su izreći kazne koje su učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće. To uključuje značajne financijske kazne za tvrtke i zatvorske kazne za pojedince, osmišljene kako bi se spriječila situacija u kojoj se kazne apsorbiraju samo kao prihvatljiv trošak poslovanja. Inzistirajući na snažnoj provedbi, Konvencija naglašava odvraćanje kao središnji dio svoje misije.

Okvir OECD-a također unapređuje transparentnost i odgovornost kroz stroge računovodstvene i revizorske standarde. Zabranom praksi poput lažnog knjigovodstva, izvanknjigovodstvenih računa i drugih manipulacija namijenjenih prikrivanju mita, Konvencija jača integritet u korporativnom upravljanju i financijskom izvještavanju.

Iako se proces OECD-ovog procesa međusobnog ocjenjivanja pokazao kao moćan alat za stvaranje pritiska i osiguravanje međunarodne odgovornosti, on ne može zamijeniti istinsku političku volju prisutnoj u svakoj državi članici. Preporuke međusobnog ocjenjivanja učinkovite su samo kada su nacionalna tijela spremna provoditi ih dosljedno i bez političkog uplitanja. U nedostatku takve predanosti, praznine u provedbi ostaju, a utjecaj Konvencije je smanjen.

Razumjeti pojmove:

- **Činjenje ili suzdržavanje od djelovanja u vezi s obavljanjem službenih dužnosti (nečinjenje):** uključuje svako korištenje položaja javnog dužnosnika, neovisno o tome je li unutar ovlaštenja dužnosnika ili ne;
- **Odgovornost pravnih osoba:** obveza država članica da utvrde odgovornost korporacija i drugih pravnih subjekata za podmićivanje stranih javnih službenika, putem kaznenih, građanskih ili upravnih mjera;
- **Praćenje putem Radne skupine OECD-a za podmićivanje:** mehanizam međusobnog ocjenjivanja u kojem se sve države članice ocjenjuju u pogledu usklađenosti i provedbe, osiguravajući kontinuirani pritisak i odgovornost
- **Knjige i evidencije:** Zabrane izvanknjigovodstvenih računa, neadekvatno identificiranih transakcija ili lažnih unosa koji prikrivaju mito; revizori bi takve anomalije trebali tretirati kao crvene zastavice koje treba prijaviti.

Rasprava i pitanja

1. Zašto se Konvencija OECD-a protiv podmićivanja isključivo usredotočuje na podmićivanje stranih ulagača?
2. Kako ovaj pristup „na strani ponude“ nadopunjuje šire instrumente poput UNCAC-a?
3. Kako se može ojačati odgovornost tvrtki kako bi se osiguralo da tvrtke ne tretiraju sankcije kao trošak poslovanja?

https://www.oecd.org/en/publications/2016/12/the-liability-of-legal-persons-for-foreign-bribery_25078c9f.html?utm_source=chatgpt.com (22.09.2025.) vidi također *Odgovornost pravnih osoba za podmićivanje u inozemstvu - Izvješće o stanju*; dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/2016/12/the-liability-of-legal-persons-for-foreign-bribery_25078c9f.html?utm_source=chatgpt.com (22.09.2025.) za više informacija vidi također *Konvencija OECD-a o podmićivanju - Komentar*, 2010., ur. Mark Pieth; Lucinda A. Low; Peter J. Cullen

U svakom slučaju, smisao je u kažnjavanju koruptivnih kaznenih djela da iznos nezakonito stečene imovinske koristi bude oduzet prvenstveno u kaznenom postupku te da se takvim počiniteljima izreknu i primjerene novčane kazne jer su to djela koja se i rade radi stjecanja pripadajuće koristi (iz koristoljublja)!

VIJEĆE EUROPE I GRECO

Vijeće Europe (VE) razvilo je jedan od najpsežnijih regionalnih okvira za borbu protiv korupcije, utemeljen na zaštiti demokracije, vladavine prava i ljudskih prava. Korupcija unutar država članica VE shvaća se ne samo kao kazneno djelo, već kao strukturni fenomen sposoban potkopati demokratsko upravljanje, neovisnost pravosuđa, političku odgovornost i povjerenje javnosti u državne institucije. Kada korupcija postane sistemska, ona olakšava preuzimanje države, slabi sustav kontrola i ravnoteže te narušava legitimnost javne vlasti.

Odgovor Vijeća Europe na korupciju karakterizira holistički i integrirani pristup. Kombinira obvezujuće pravne instrumente, preventivne standarde i mehanizme kontinuiranog praćenja. Središnji dio ove arhitekture je interakcija između normativne regulacije i međusobnog ocjenjivanja, utjelovljena u radu [Skupine država protiv korupcije \(GRECO\) koje provodi i evaluaciju svojih država članica](#). Međutim, GRECO nije jedino tijelo koje je relevantno za borbu protiv korupcije u VE. Npr. vrlo važnu ulogu ima, uz ostala tijela i [MONEYVAL - Odbor stručnjaka za evaluaciju mjera protiv pranja novca i financiranja terorizma](#).

GRECO, osnovan 1999. godine, djeluje kao specijalizirano tijelo za praćenje, zaduženo za procjenu usklađenosti sa standardima Vijeća Europe za borbu protiv korupcije. Kako je regulirano člankom 24. Kaznenopravne konvencije o korupciji Vijeća Europe, GRECO prati provedbu spomenute Konvencije od strane država stranaka. Kroz krugove evaluacije, postupke usklađenosti i javno izvještavanje, GRECO nastoji premostiti jaz između formalnih pravnih obveza i učinkovite provedbe.

Članstvo u GRECO-u nije ograničeno na države članice Vijeća Europe. Trenutno GRECO obuhvaća 48 država (47 država članica Vijeća Europe i Sjedinjene Američke Države). Cilj mu je poboljšati kapacitete svojih članica za borbu protiv korupcije praćenjem njihove usklađenosti sa standardima Vijeća Europe. Također, GRECO pruža platformu za razmjenu najboljih praksi u sprječavanju i suzbijanju korupcije.

Pravni instrumenti koje je usvojilo Vijeće Europe, a koji su od posebne važnosti za napore u borbi protiv korupcije su: Kaznenopravna konvencija o korupciji (ETS 173), Dodatni protokol Kaznenopravnoj konvenciji o korupciji (ETS 191), Dvadeset vodećih načela protiv korupcije (Rezolucija (97) 24), Konvencija o građanskom pravu o korupciji (ECT 174), Preporuka o kodeksima ponašanja za javne dužnosnike (Preporuka br. R(2000)10), Preporuka o zajedničkim pravilima protiv korupcije u financiranju političkih stranaka i izbornih kampanja (Preporuka Rec(2003)4). Štoviše, niz drugih ugovora „relevantni su s antikorupcijske perspektive, uključujući, na primjer, Konvenciju o pranju novca, pretraživanju, oduzimanju i konfiskaciji prihoda od kaznenih djela iz 1990. (revidirana i proširena na borbu protiv financiranja terorizma 2005.) i Konvenciju o pristupu službenim dokumentima iz 2009. Među najrelevantnije standarde i instrumente za borbu protiv korupcije, mogla bi se dodati i preporuka o lobiranju: Preporuka (2017) Odbora ministara državama članicama o pravnom reguliranju aktivnosti lobiranja u kontekstu javnog donošenja odluka.³⁴

³⁴ Tekst, kao i ostali pravni instrumenti Vijeća Europe, možete pronaći ovdje:

<https://www.coe.int/en/web/corruption/approach> Više i u MODULE II, UNIT II PROJEKTA Erasmus+ Project: "Development

Zemlje članice GRECO-a i godina njihova pristupanja³⁵

Država i godina pristupanja				
Albanija (2001.)	Češka (2002.)	Irska (1999.)	Crna Gora (2006.)	Slovenija (1999.)
Andora (2005.)	Danska (2000.)	Italija (2007.)	Nizozemska (2001.)	Španjolska (1999.)
Armenija (2004.)	Estonija (1999.)	Kazahstan (2020.)	Sjeverna Makedonija (2000.)	Švedska (1999.)
Austrija (2006.)	Finska (1999.)	Latvija (2000.)	Norveška (2001.)	Švicarska (2006.)
Azerbajdžan (2004.)	Francuska (1999.)	Lihtenštajn (2010.)	Poljska (1999.)	Turska (2004.)
Belgija (1999.)	Giorgia (1999.)	Litva (1999.)	Portugal (2002.)	Ukrajina (2006.)
BIH (2000.)	Njemačka (1999.)	Luksemburg (1999.)	Rumunjska (1999.)	Ujedinjeno Kraljevstvo (1999.)
Bugarska (1999.)	Grčka (1999.)	Malta (2001.)	San Marino (2010.)	SAD (2000.)
Hrvatska (2000.)	Mađarska (1999.)	Moldavija (2001.)	Srbija (2003.)	
Cipar (1999.)	Island (1999.)	Monako (2007.)	Slovačka (1999.)	

20 vodećih načela za borbu protiv korupcije³⁶

Kako je naveo i Transparency International,³⁷ vodeća načela za borbu protiv korupcije korisna su za poboljšanje/jaćanje integriteta u javnom sektoru. U Rezoluciji (97) 24 iz studenog 1997., Odbor ministara Vijeća Europe složio se usvojiti dvadeset vodećih načela za borbu protiv korupcije, koje je izradila Multidisciplinarna skupina za korupciju. Ova načela predstavljaju temeljne smjernice koje države članice moraju provoditi u svojim naporima protiv korupcije na nacionalnoj i međunarodnoj razini, a uključuju različite elemente kao što su: (i) podizanje javne svijesti i promicanje etičkog ponašanja; (ii) osiguravanje koordinirane kriminalizacije nacionalne i međunarodne korupcije; (iii) jamčenje odgovarajuće neovisnosti i autonomije onih koji su zaduženi za sprječavanje, istragu, kazneni progon i suđenje za korupcijska kaznena djela; (iv) poduzimanje odgovarajućih mjera za oduzimanje i oduzimanje imovine stečene korupcijskim kaznenim djelima; i (v) ograničavanje imuniteta od istrage, kaznenog progona ili suđenja za korupcijska kaznena djela.³⁸

Zbog njihove važnosti, nužno je biti svjestan, kako je navedeno u Rezoluciji (97) 24 iz studenog 1997., da korupcija predstavlja ozbiljnu prijetnju temeljnim načelima i vrijednostima Vijeća Europe, potkopava povjerenje građana u demokraciju, narušava vladavinu prava, predstavlja nijekanje ljudskih prava i ometa društveni i gospodarski razvoj.

and implementation of anti-corruption education programs for Universities in Bulgaria, Greece and Croatia”, no. 2024-1-BG01-KA220-HED-000249851.

³⁵ Ibid.

³⁶ Ise je navedeno u MODULE II Unit II_ Council of Europe. Main Anti-corruption activities GRECO and other bodies - Module Series on Anti-Corruption in South-east Europe, drafted by experts from Bulgaria, Croatia and Greece, under Erasmus+ Project: “Development and implementation of anti-corruption education programs for Universities in Bulgaria, Greece and Croatia”, no. 2024-1-BG01-KA220-HED-000249851,

³⁷ <https://knowledgehub.transparency.org/guide/international-anti-corruption-commitments/8314>

³⁸ https://www.unodc.org/documents/treaties/10_commission/3eann22.pdf

Tih 20 vodećih načela za borbu protiv korupcije predstavljaju poziv nacionalnim vlastima da primjenjuju ova načela u svom domaćem zakonodavstvu i praksi :

1. Poduzeti učinkovite mjere za sprječavanje korupcije i, s tim u vezi, podizati javnu svijest i promicati etičko ponašanje;
2. Osigurati koordiniranu kriminalizaciju nacionalne i međunarodne korupcije;
3. Osigurati da oni koji su zaduženi za sprječavanje, istragu, kazneni progon i suđenje za korupcijska kaznena djela uživaju neovisnost i autonomiju primjerenu njihovim funkcijama, da su slobodni od neprimjerenog utjecaja i da imaju učinkovita sredstva za prikupljanje dokaza, zaštitu osoba koje pomažu vlastima u borbi protiv korupcije i očuvanje povjerljivosti istraga;
4. Osigurati odgovarajuće mjere za oduzimanje i oduzimanje prihoda od korupcijskih kaznenih djela;
5. Osigurati odgovarajuće mjere za sprječavanje korištenja pravnih osoba za prikrivanje korupcijskih kaznenih djela;
6. Ograničiti imunitet od istrage, kaznenog progona ili suđenja za korupcijska djela na stupanj potreban u demokratskom društvu;
7. Promicati specijalizaciju osoba i tijela zaduženih za borbu protiv korupcije te im osigurati odgovarajuća sredstva i obuku za obavljanje njihovih zadataka;
8. Osigurati da fiskalno zakonodavstvo i tijela zadužena za njegovu provedbu doprinose borbi protiv korupcije na učinkovit i koordiniran način, posebno uskraćivanjem poreznog odbitka, prema zakonu ili u praksi, za mito ili druge troškove povezane s korupcijskim kaznenim djelima;
9. Osigurati da organizacija, funkcioniranje i procesi donošenja odluka javne uprave uzimaju u obzir potrebu borbe protiv korupcije, posebno osiguravanjem što veće transparentnosti koja je u skladu s potrebom za postizanjem učinkovitosti;
10. Osigurati da pravila koja se odnose na prava i dužnosti javnih dužnosnika uzimaju u obzir zahtjeve borbe protiv korupcije i predviđaju odgovarajuće i učinkovite disciplinske mjere; promicati daljnje preciziranje ponašanja koje se očekuje od javnih dužnosnika odgovarajućim sredstvima, kao što je kodeks ponašanja;
11. Osigurati da se na aktivnosti javne uprave i javnog sektora primjenjuju odgovarajući revizijski postupci;
12. Podržati ulogu koju revizijski postupci mogu imati u sprječavanju i otkrivanju korupcije izvan javne uprave;
13. Osigurati da sustav javne odgovornosti ili odgovornosti uzima u obzir posljedice koruptivnog ponašanja javnih dužnosnika;
14. Usvojiti odgovarajuće transparentne postupke javne nabave koji potiču poštenu konkurenciju i odvraćaju korumpirane sudionike;
15. Poticati izabrane predstavnike na usvajanje kodeksa ponašanja i promicati pravila za financiranje političkih stranaka i izbornih kampanja koja odvraćaju od korupcije;
16. Osigurati da mediji imaju slobodu primanja i širenja informacija o pitanjima korupcije, uz ograničenja koja su nužna u demokratskom društvu;
17. Osigurati da građansko pravo uzima u obzir potrebu borbe protiv korupcije, a posebno predviđa učinkovita pravna sredstva za one čija su prava i interesi pogođeni korupcijom;

18. Poticati istraživanje korupcije;
19. Osigurati da se u svakom aspektu borbe protiv korupcije uzme u obzir moguća povezanost s organiziranim kriminalom i pranjem novca;
20. Razvijati u najširoj mogućoj mjeri međunarodnu suradnju u svim područjima borbe protiv korupcije.

PITANJA ZA RASPRAVU:

Pročitajte izvješća za Republiku Hrvatsku od [MONEYVAL-a](#) i [GRECO-a](#) te analizirajte jesu li Izvješća sveobuhvatna i je li ocrtavaju stvarna stanja i realne preporuke

Je li strategija [Moneyvala 2023-2027](#) po vašem mišljenju ostariva i na koji način?

GOSPODARSKA KAZNENA DJELA

Dodatno, istraživati korupciju nemoguće je bez razumijevanja službeničkih i gospodarskih kaznenih djela. Radi važnosti sprječavanja korupcije ne samo u javnom nego i privatnom sektoru navodimo neke od posebnosti gospodarskih kaznenih djela:³⁹

Gospodarska kaznena djela obuhvaćaju postupanja pravnih i fizičkih osoba koja su usmjerena povredama pravila dužnosti postupanja u obavljanju gospodarske djelatnosti, stjecanju protupravne imovinske koristi i to povredom normi koje reguliraju gospodarsko područje u kojem obavljaju poslovnu djelatnost.

Što se tiče same definicije gospodarskih kaznenih djela, u hrvatskome pravnom sustavu gospodarskim kaznenim djelima u širem smislu valja razumijevati kaznena djela nastala unutar ili u vezi s poslovanjem trgovačkih društava i drugih gospodarskih subjekata što znači da gospodarska kaznena djela ne uključuju samo djela koja pripadaju posebnoj glavi Kaznenog zakona koja štiti gospodarstvo kao posebno izdvojeno pravno dobro.

Kako radi ispravnog tumačenja odredaba Kaznenog zakona valja uvijek imati na umu pravno dobro koje se štiti pojedinom inkriminacijom, ovdje je potrebno naglasiti kako ova glava štiti dvije vrste pravih dobara, individualna i nad individualna (tzv. mješovita pravna dobra). To su, između ostalih: nacionalna ekonomija i zaštita financijskih interesa RH ali i EU-a; obavljanje gospodarske djelatnosti prema tržišnim načelima; zaštita javnosti, potrošača, ugovornih strana pravne osobe kao poduzetnika te pojedinca samog i njegovih prava na poduzetničku slobodu itd.

Sam Ustav RH propisuje, pod Glavom III. kojom se štite gospodarska, socijalna i kulturna prava, da su poduzetnička i tržišna sloboda temelj gospodarskog ustroja RH te da država osigurava svim poduzetnicima jednak pravni položaj na tržištu. Zabranjena je zlouporaba monopolskog položaja određenog zakonom (čl. 49. Ustava). Jednako tako, propisano je da je svatko dužan sudjelovati u podmirenju javnih troškova, u skladu sa svojim gospodarskim mogućnostima (čl. 51. Ustava). Osim toga, propisano je da vlasništvo obvezuje.

Valja još naglasiti kako se ova djela u stranoj literaturi, a i u dijelu naše, često izučavaju u sklopu gospodarskog kriminaliteta te kriminologije bijelih ovratnika (white-collar crimes) kao svojevrsne „catch all“ kategorije kaznenih djela koja obuhvaća „ugledne osobe“ i korporacije kao počinitelje. Nemoguće je ova djela u potpunosti razumjeti bez poznavanja modaliteta kaznene odgovornosti pravnih osoba (tzv. corporate crimes). Jednako tako, gospodarska kaznena djela pripadaju i izučavanju političko-gospodarskih kaznenih djela, što je vidljivo i u fenomenologiji hrvatske prakse, poglavito u slučajevima stjecaja kaznenih djela protiv gospodarstva i protiv službene dužnosti.

Maksimiziranje profita nezakonitim djelovanjem moguće je ostvariti na niz načina: stvaranjem poslovnih prilika za sebe korištenjem povlaštenih informacija o poslovanju gospodarskog subjekta - poslodavca, davanjem nezakonite nagrade radi ostvarenja pogodovanje u dobivanju poslova javnog naručitelja, uskraćivanjem poreznih davanja, minimiziranjem rashoda - neplaćanjem nabavljene i prodane robe dobavljačima ili zlouporabama sustava državnih i EU potpora.

Primarni problem koji se javlja u istraživanju i procesuiranju gospodarskih kaznenih djela za praktičare (policajce, državne odvjetnike i suce) jest činjenica da se moraju upoznati sa pravilima koje reguliraju određenu poslovnu aktivnost da bi mogli utvrditi da li je postupanje koje je predmet istraživanja/optuženja bilo protivno tim pravilima, kao i s institutima prava društava, poglavito onih koji se tiču prava i dužnosti odgovornih osoba, ovlasti raznih tijela i pravila djelovanja društva osoba i

³⁹ Iz: GOSPODARSKA KAZNENA DJELA - teorijski i praktični aspekti za suce i državne odvjetnike - Priručnik za voditelje/ice, Raspović Tomac D., Roksandić S., Sokanović L. Pravosudna Akadmeija, 2025.

društva kapitala i tumačenja što sve obuhvaćaju dužnosti zaštite tuđih imovinskih interesa, tumačenja pojma šteta itd.

Gospodarsko kazneno pravo je grana prava koja se smatra i u komparativnim sustavima najsloženijom granom kaznenog prava te predstavlja svojevrsni hibrid između prava (kaznenog ali i građanskog/trgovačkog) i ekonomije te ne samo da preporuča, već nužno zahtjeva specijalizaciju praktičara koji se bavi tom granom prava.

Naime, ukoliko je postupanje koje je predmet istraživanja/optuženja/presuđenja smješteno u okrive bankarskog sektora od praktičara se traži da se upoznaju sa odredbama Zakona o kreditnim institucijama, podzakonskim aktima Hrvatske narodne banke te usvoje znanja o tijeku kreditnog procesa, sadržaju kreditne dokumentacije i modalitetima kreditiranja kao i osiguranja kredita. Kod kaznenih djela iz tržišta kapitala, plina i energije, kriptovaluta ili slično, od praktičara se traži poznavanje načina na koji je tržište organizirano, njegovih temeljnih sudionika, tipičnih pravnih poslova koje zaključuju sudionici tržišta kao i pravila koja normiraju trgovinu proizvodima na tom tržištu. Čak i kod područja poslovne djelatnosti koji ne uključuju visoko organizirano i regulirano tržište vrijednosnica ili energije, primjerice otpad, drvna industrija, graditeljstvo ili kod pravnih postupaka u koje gospodarski subjekt ulazi kada dođe do poremećaja u njegovom poslovanju – izvanredna uprava, stečajni postupak, likvidacija, od kaznenog praktičara se traži da se upozna sa područjem prava i regulative koja mu nije specijalnost, koju ne prakticira svaki dan i koja mu (izvan okvira tog konkretnog spisa) u svakodnevnom radu nije potrebna. No, prvenstveno, poznavanje osnovnih pojmova i načina njihovog tumačenja potrebno je primjenjivati u svakom slučaju, kako bi temeljno kazneno djelo ove glave, čl. 246 KZ-a (zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju) štutilo postupanje „s povjerenjem“ u djelatnosti odgovorne osobe koja je dužna štiti pravnu osobu koju čije interese zastupa.

Dakle, bez poznavanja pravila po kojima se odvija gospodarsko tržište ili specifični sudski i upravni postupci na koje se to tržište oslanja nije moguće niti krenuti sa otkrivanjem gospodarskih kaznenih djela, a kamo li njihovim presuđenjem.

Gospodarska kaznena djela u RH su prvenstveno:

GLAVA XXIV KAZNENA DJELA PROTIV

GOSPODARSTVA, KZ/11

Zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju, članak 246.

Prijevara u gospodarskom poslovanju, članak 247.

Povreda obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga, članak 248.

Povreda prava vjerovnika u gospodarskom poslovanju, članak 249.

Pogodovanje vjerovnika, članak 250 .

Primanje i davanje mita u postupku stečaja, članak 251.

Primanje mita u gospodarskom poslovanju, članak 252.

Davanje mita u gospodarskom poslovanju , članak 253.

Zloupotrebavanje u postupku javne nabave, članak 254.

Zavaravajuće oglašavanje , članak 255.

Utaja poreza ili carine, članak 256.

Izbjegavanje carinskog nadzora, članak 257.

Subvencijska prijevara, članak 258.

Zloupotrebavanje povlaštenih informacija, članak 259.

Zloupotrebavanje tržišta kapitala, članak 260.

Neovlaštena uporaba tuđe tvrtke, članak 261.

Odavanje i neovlašteno pribavljanje poslovne tajne, članak 262.

Nedozvoljena proizvodnja, članak 263.

Nedozvoljena trgovina, članak 264

Pranje novca, članak 265

NAVEDITE I OPIŠITE KLJUČNA GOSPODARSKA KAZNENA DJELA U RH I SUDSKE POSTUPKE! BISTE LI SEBE MOGLI ZAMISLITI KAO „PRAKTIČARA“ I KOJE BISTE SVE PROPISANE MORALI ZNATI? KOJA BISTE KAZNENA DJELA IZDVOJILI IZ [INTERAKTIVNE KARTE](#) A KOJE SE ODNOSI NA STJECANJE KAZNENIH DJELA PROTIV GOSPODARSTVA I KAZNENIH DJELA PROTIV SLUŽBENE DUŽNOSTI?

KOJA JE ULOGA PRAVNIH OSOBA I GOSPODARSKIH KOMORA U PROMOCIJI RAZVOJA INTEGRITETA I POSLOVANJA UZ [PRIMJENU ANTIKORUPCIJSKE KLAUZULE ICC- a \(Međunarodne trgovinske komore\) I PRAVILA ICC- a za borbu protiv korupcije?](#) [Smiju li se iste smatrati ključnim alatom poslovnog sektora za odgovorno ponašanje i poslovni integritet?](#)

JACANJE INTEGRITETA KLJUČNO JE U BORBI PROTIV KORUPCIJE – može li Zakon o lobiranju⁴⁰ i kodeksi ponašanja za dužnosnike⁴¹, zastupnike, vijećnike i sve rukovodeće osobe na svim razinama vlasti te kodeks ponašanja službenika kao i kodeksi korporativnog upravljanja te antikorupcije klauzule ICC-a doprinijeti minimiziranju pojavnosti korupcije? Kako osigurati jačanje integriteta svakog pojedinca?

Etička načela kojih se dužnosnik dužan pridržavati u obnašanju dužnosti čuvajući vlastitu vjerodostojnost i dostojanstvo dužnosti koju obnaša su:⁴²

- 1. načelo zaštite javnog interesa i očuvanja povjerenja građana**
- 2. načelo javnosti i transparentnosti**
- 3. načelo uzornog ponašanja**
- 4. načelo odgovornosti za rezultate i**
- 5. načelo racionalnog korištenja javnih resursa.**

SLODOBNO VRIJEME I KORUPCIJA Film o korupciji - analiza

Molimo odaberite jedan film, detaljno ga pročitajte i ako je moguće, pogledajte ga s najvećom pažnjom te ga analizirajte s kolegama:⁴³

- Kakva je prožimajuća atmosfera filma?
- Opišite slučaj/situaciju korupcije s naglaskom na vrstu korupcije, sektor (npr. energetika, zdravstvo itd.), kaznena djela najznačajnija u određenom filmu itd.
- Koje su posljedice na osobnoj, društvenoj, državnoj ili globalnoj razini?
- Opišite glavni lik(ove) koji se bore protiv korupcije u filmu, s naglaskom na njihov društveni status, karakter, položaj i posljedice korupcije na njihove živote.
- Koja je glavna poruka filma?

⁴⁰ Zakon o lobiranju, NN 36/2024.

⁴¹ Kodeks ponašanja državnih dužnosnika u tijelima izvršne vlasti, NN 54/2022. Kodeksom ponašanja državnih dužnosnika u tijelima izvršne vlasti utvrđuju se načela ponašanja na temelju kojih državni dužnosnici u tijelima izvršne vlasti postupaju tijekom obnašanja dužnosti, razrađuju pojedina pitanja integriteta dužnosnika, te se uređuje izbor, sastav i djelokrug rada Vijeća za provedbu Kodeksa ponašanja državnih dužnosnika u tijelima izvršne vlasti i druga pitanja od važnosti za provedbu ovoga Kodeksa.

⁴² Čl. 6. Kodeksa.

⁴³ Vidjeti za ovaj i druge primjere u: Unit II Module I: United Nations /UNCAC/ UNTOC& OECD, The Module Series on Anti-Corruption in South-east Europe, drafted by experts from Bulgaria, Croatia and Greece, under Erasmus+ Project: "Development and implementation of anti-corruption education programs for Universities in Bulgaria, Greece and Croatia", no. 2024-1-BG01-KA220-HED-000249851, taking UNODC Anti-corruption Modules as an exemplary teaching material on anti-corruption offers 14 Modules focusing on a range of core anti-corruption issues

Mlad čovjek se najvjerojatnije može iskvartiti kada ga se uči da više cijeni istomišljenike nego drugačijeg mišljenja.

Friedrich W. Nietzsche, Zora dana, 1881.⁴⁴

⁴⁴ Kako je navedeno u MODULE II, UNIT I navedenog projekta koja opisuje Fenomenologija korupcije (uključujući korupciju na visokoj razini) i njezinu međusobna povezanost s gospodarskim kriminalitetom (na temelju nekoliko pokazatelja: TI CPI, Eurobarometar, Globalni indeks organiziranog kriminala, izvješća nacionalne statistike)

ZAKLJUČNE NAPOMENE

Fenomenologija korupcije otkriva njezine duboke osobne i društvene posljedice, često proživljene kroz osobna iskustva u vezi s javnim službama i upravljanjem. Takvi narativi pokazuju da korupcija ne samo da donosi financijske gubitke, već i svakodnevno potkopava povjerenje, pravdu i dostojanstvo, što zauzvrat dovodi do niza problema i izazova za državu i društvo u ekonomskom, političkom, društvenom i sigurnosnom smislu.

Korupcija se pojavljuje u raznim oblicima. Može poprimiti oblik mita kao alata "čuvanja ulaza", birokratske manipulacije putem pokroviteljskih mreža i vlastitog interesa elite koji daje prioritet osobnoj koristi nad javnim dobrom. U svakom slučaju, građani i dužnosnici korupciju ne bi nikako smjeli opisivati korupciju kao normalnu praksu i zaobilazno rješenje koje "ušteduje vrijeme" u "složenim birokracijama".⁴⁵

Međutim, treba prepoznati da korupcija negativno utječe na zemlje, društva i pojedince na različite načine. Neke od njezinih posljedica su :

- potkopavanje demokracije
- disfunkcionalne i slabe institucije
- rasipanje resursa
- stvaranje monopola
- društvena nejednakost
- diskriminacija
- otuđenje i cinizam u društvu
- jačanje organiziranog kriminala i terorističkih skupina
- politička, ekonomska i društvena nestabilnost
- gubitak ljudskih života.

Korupcija prodire u svaku sferu. Na primjer, s obzirom na vrlo dinamično i brzo promjenjivo sigurnosno okruženje, treba istaknuti da korupcija može:

- izazvati oružani sukob
- ugrožava nacionalnu i ljudsku sigurnost
- oslabiti javne institucije
- dovesti do preusmjerenja i krađe javnih resursa.

S obzirom na sve navedeno, možemo tvrditi da postoji veza između korupcije i kulturnih obilježja poput vrijednosti, normi i ponašanja, iako ekonomski i institucionalni čimbenici također igraju ključnu ulogu u manifestaciji korupcije. Nadalje, neki znanstvenici tvrde da osobne vrijednosti mogu utjecati na percepciju korupcije, čineći je afirmativnijom⁴⁶. U svakom slučaju potrebno je jačati integritet pojedinca na svim razinama i u svim profesijama kako bi se korupcija svela na najmanju moguću mjeru.

U posljednje vrijeme brojnija su istraživanja koja povezuju porast žena na najvišim funkcijama i smanjenje korupcije, je li tome tako u Republici Hrvatski, ali i u drugim državama, preporučamo da analizirate nedavno objavljeno istraživanje ([Roksandić, Raspović Tomac i Jurić](#)) i pogledate [podcast s jednom od urednica Routledge Handbook of Gender and Corruption, prof., Williams](#).

⁴⁵ Usp. Ibid.

⁴⁶de Oliveira Leite, R., Dias, R. i Mendes, L. (2021). Moral i percepcija korupcije. *Latin American Business Review*, 22 (2), 163–188. <https://doi.org/10.1080/10978526.2020.1777558>. Sve u Module II, UNIT II; ibid.

**CATALYST OF
CHANGE**

SUPPORTING A VIBRANT CIVIL SOCIETY IN EUROPE

**Financira
Europska unija**

“Financirano od strane Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su, međutim, isključivo stavovi autora/autorica i ne odražavaju nužno stavove Europske unije ili Nizozemskog helsinškog odbora. Ni Europska unija ni NHC ne mogu se smatrati odgovornima za njih.”